

DE HULPVRAGER CENTRAAL

TOT AAN DE GRENS (EN EROVER)

Integraal werken is dé ambitie in het sociaal domein. In de City Deal Inclusieve stad willen steden én ministeries botsende regelgeving opsporen en de geldstromen uit de verschillende domeinen combineren tot een effectieve investering. Projectleider Hans Weggemans licht de aanpak toe.

TEKST: PETER VAN EEKERT, BEELD: HOLLANDSE HOOGTE

Eén contactpersoon en daarnaast hulpverleners en instanties die goed samenwerken. Daar is een burger die voor ondersteuning bij zijn gemeente aanklopt beter mee geholpen. Zijn vraag moet centraal staan, niet de regeling of het type zorg of ondersteuning. De gemeenten Eindhoven, Enschede, Leeuwarden, Utrecht en Zaanstad en de ministeries van Binnenlandse Zaken, Sociale Zaken en Volksgezondheid tekenden onlangs de City Deal Inclusieve Stad om zo'n integrale aanpak te bevorderen. Om te bekijken wat echte oplossingen zijn voor mensen met meervoudige problemen mogen de grenzen van regelgeving worden opgezocht, zo staat in de overeenkomst. Doel is om integraal te investeren in het individuele huishouden; niet uitgaan van (Rijks)regelingen, maar doen wat nodig is zonder rekening te houden met de schotten tussen geldstromen vanuit de Participatiewet, Wmo en Wet op de Jeugdhulp of bijvoorbeeld met de kosten van de ziektekostenverzekeraars enerzijds en de gemeente anderzijds. Echt integraal dus.

De City Deal loopt tot juli 2017. Sociale wijkteams uit de vijf deelne-

mende steden dragen zo'n honderd praktijkvoorbeelden aan en er worden experimenten opgezet. Zo moet duidelijk worden welke hindernissen sociaal werkers in de praktijk tegenkomen en hoe die weggenomen kunnen worden met andere regels, financiering of andere manieren van werken.

HET KAN ANDERS

“Integraal werken is makkelijk gezegd, maar veel moeilijker gedaan”, zegt Hans Weggemans, door de VNG aangesteld als projectleider Inclusieve Stad. De City Deal kan hierbij een goede rol spelen, daarvan is hij overtuigd. Allereerst omdat wordt gekeken naar kosten en geldstromen uit de verschillende sectoren en daarnaast omdat departementen actief meedoen. “Drie hebben getekend en Veiligheid & Justitie en Onderwijs, Cultuur & Wetenschappen doen

inmiddels ook mee. Daar ben ik heel blij mee.”

Weggemans heeft voorbeelden te over van situaties waarin regels uit verschillende domeinen tegen elkaar in werken en waarbij kosten en baten te eng worden gezien. “Neem het gezin waaraan jaarlijks zo'n honderdtwintig duizend euro aan hulp wordt uitgegeven, maar dat toch in armoede leeft. Kan dat niet anders en beter? Ander voorbeeld: de Wmo stimuleert meedoen en participatie, maar de Participatiewet bestraft bepaalde activiteiten via de uitkering. En hoe effectief is het om een moeder in de schuldsanering te dwingen

‘De Participatiewet heeft goede intenties, maar is erg sterk gebaseerd op rechtmatigheid’

haar oude auto die vrijwel niets meer waard is, te verkopen, waardoor ze moeilijker op haar werk kan komen en haar kinderen niet meer naar de sportclub kan brengen?”

GRENZEN OPZOEKEN

De ambitie van de City Deal Inclusieve stad is om de grenzen van de regels op te zoeken. En de vraag is of je daar ook overheen kan. “Dat is spannend en het moet blijken hoe ver we daarin kunnen gaan”, aldus Weggemans. “De ministeries doen niet voor niets mee. Ik zie echt een intentie om oplossingen te zoeken, in goede harmonie. Ik ben erg tevreden over de bereidheid van uitvoeringsorganisaties van het Rijk om kritisch naar regels te kijken en mee te denken over de opzet van de experimenten. Neem het incasseren van boetes door het Centraal Justitieel Incassobureau. In sommige gevallen stelt het CJIB zich terughoudender op, omdat een boete voor mensen die op de grens

van armoede leven, net het fatale duwtje kan zijn.” Weggemans legt uit: “De systeemwereld is gebaseerd op een bepaald mensbeeld. Bijvoorbeeld op de aanname dat iedereen een financiële buffer heeft, al is het maar een paar honderd euro. Maar niet iedereen heeft zo’n buffer, waardoor iets relatief kleins als een boete onevenredig grote gevolgen heeft.” Er zijn binnen het huidige wettelijk kader ook goede oplossingen te bedenken. Weggemans wijst erop dat in Zaanstad elk wijkteam een maatwerkbudget heeft dat de teamleden geheel naar eigen inzicht en onmiddellijk kunnen inzetten. “Het opvallende is dat sommige sociaal werkers nerveus worden van het ontbreken van regels. Zo nerveus dat de budgetten niet worden opgemaakt. Maar soms moet je echt snel handelen, anders mis je het moment.”

RECHTMATIGHEID

“De klantmanagers Werk en Inkomen botsen soms met collega’s uit

andere domeinen”, signaleert Weggemans. Het is goed dat de discussie wordt opgeroepen en gevoerd, vindt hij. “Ook intern bij Werk en Inkomen, bijvoorbeeld als het gaat om handhaving. De klantmanagers Inkomen blijken over het algemeen het verst af te staan van integraal werken. Vreemd is dat niet, gezien het zware accent op rechtmatigheid dat de bijstand vanouds kenmerkt. De Participatiewet heeft goede intenties, maar is in de beleving van veel sociaal werkers toch sterk gebaseerd op rechtmatigheid en handhaving. In de praktijk blijkt echter meer mogelijk dan men vaak denkt. De hulpverlening is veel meer gericht op direct hulp bieden. Vaak is dat ook zeer urgent en dient er direct iets te worden gedaan om erger te voorkomen, zoals het tegengaan van een huisuitzetting. Of het toch geven van een uitkering aan een moeder van 17 jaar, omdat er anders geen enkele uitweg is.” *

Werkwijzer sociale wijkteams

Divosa publiceert de onlangs de werkwijzer ‘Werk en Inkomen in het sociaal wijkteam’, met name bedoeld voor klantmanagers. De werkwijzer belicht wat integraal werken in een sociaal wijkteam in de praktijk inhoudt, met uitgebreide aandacht voor de discretionaire ruimte die nodig is om complexe problemen van burgers op te lossen.